

"רוד אליעזר צילם אותי במרפסת עם שלט שעליו כתב: 'הידד אני כבר בן 5'; רק התצלום, שפורסם ב'כתובים', מאפשר למספר לזהות את פניו של דוד פוגל בפגישתם הראשונה בתל-אביב. ותמונה משותפת - מדומיינת - של השניים על חוף ימה של העיר, משמשת כחוט המקשר בין הפגישה התל-אביבית לפריזאית. הבן, יותם, ממיר את דפי הכתיבה של האב ואת פעולת הכתיבה הממושכת במצלמה ובפעולה קצרה והחלטית:

"יותם [...] לחץ על כפתור קטן והעולם קפא". בכריכתו הקדמית של הספר מעומתות שתי הטכניקות, הכתיבה והצילום. בחלק העליון מופיעות המילים "אני זוכר", המשמשות כפתיחה לכל קטע וכתחבולה לעורר את הזיכרון, ומתחתן, תצלום יפה ומכמיר לב של שני אחים: הגדול, שלו מוקדש הספר, והצעיר, עורר מנדה-לוי כותב הספר.

אנלוגיות ניגודיות משמשות גם הן כעיקרון מחבר בין קטעי הספר. כאשר משוטט המספר עם בנו ברחובות חיפה, שאינה מוכרת לו, הוא חווה זרות, היעדר פוטנציאל עירור הזיכרון וחוסר יכולת לכתוב, כפי שהוא אומר לבנו: "שום מקום שום מקום [...] לא מתקשר לזיכרון, לפרצוף, לסיפור. אין לי סיפור במקום הזה". אנלוגיה ניגודית נוספת קיימת בין שבעת הפרקים המרכיבים את עיקר הספר לבין פרק הסיום "היום", המורכב משלושים הבהובי הווה, שאינם נפתחים בנוסחה הקבועה שפניה לעבר: "אני זוכר". פרק הסיום מתאר את ההכנות לקראת שנת הלימודים האקדמאית האמורה להיפתח למחרת. מנדה-לוי שבעבר כתב ספרי מחקר אקדמיים והמיר אותם, בספר זה ובקודם לו *מיליון פחות אחת*, בכתיבה אישית-התרשמותית, חוזר ומאשר בחירה זו שלו בפעולת הזיכרון אחרונה בספר זה, והפעם בנפעל, המעידה על היבלעותו המוחלטת בתוכה: "אני נזכר במשפט הפותח את *פרנסוס על גלגלים*: 'אני תוהה אם כל ההשכלה הגבוהה הזאת אינה אלא ערימה של בלבולי מוח'." ♦

אסתי אדיבי-שושן

רח' מסדה החיובי

זֶה אֶפְלוּ לֹא רְחוּב אֲמָתִי
בְּרֵאִיָּה רְאֵלִית זֶה רַק
מַעְבֵּר בֵּין שְׁנֵי רְחוּבוֹת
כְּמַעַט רְאִישִׁים כְּמַעַט רוּעֵשִׁים.

וּבְכָל זֹאת, אֶפְשֵׁר
לְחוּשׁ בַּפְתִּיחוֹת הַטְּרוֹגְנִים
נֹחֲתִים בְּמַתִּינּוֹת מִן הַשָּׁמַיִם
כְּעֵלִים שְׂנוֹשְׂרִים שְׁנֵים אֶלְפִים
מַצֵּד לְצַד רִיחוֹת הַקֶּפֶה וְהַמֶּאֱפִים
מִחֲלִיפִים אֶת הַשְּׁעוֹנִים הַמְעוֹרְרִים
וּבֵין הַקְּלִינְטִים יֵשׁ גַּם כְּמָה חֲתוּלִים
שְׁלֵמֵרוֹת חִי רְחוּב הַפְּכוּ מְטַפְּחִים
וּבְכָל זֹאת זֶה אֶפְלוּ לֹא רְחוּב אֲמָתִי
בְּרֵאִיָּה קוֹלֶלֶת וְרֵאֵלִית זֶה אֵד וְרַק

מַעְבֵּר בֵּין שְׁנֵי רְחוּבוֹת כְּמַעַט רְאִישִׁים
מַעְבֵּר שְׂנוֹמְצָא שֵׁם כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֲכוּכִים
שֵׁם בְּנֵתִיב שְׁבִין זְמַנִּים עֲתִיקִים וּמֶאֱבָקִים
לְבִין עֲכָשׁוּיִים וּמַצְחָצְחִים הַמַּתְהוּיִם
לְכָרִי מְלוּדֵיהָ אַחַת נְפִלְאָה לְכָרִי סַחְרוֹר חוֹשִׁים
הַמַּתְבָּרִים בְּרוּחַ כְּשִׁיעֲרוֹת הַנְּשִׁים וְהַסְטָלְנִים
וְלֹא בְרוּר כָּאֵן מִי יְהוּדִי וּמִי עֲרָבִי
וּמִי הוּא אֶמֶן וּמִי כָּאֵן הוּא סֶתֶם תְּמַהוּנִי
וּמִי כָּאֵן הוּא סְטְרִיט וּמִי מְרַגֵּז אֶת הַהוֹמוֹפּוֹב
(וְאוּלֵי שְׁנֵיהֶם לֹא בְּאִים לוֹ בְּטוֹב)

כִּי זֶה בְּסֵד הַכֹּל מַעְבֵּר בֵּין תְּרַבּוּיֹת וְדַתוֹת
לְבִין הַעֲדָפוֹת מִיְנִיּוֹת וְכִלְכָּלִיּוֹת
וְשֵׁם הַתְּחִילָה חִיפָה הָאֲמַתִּית
בֵּין חֲנוּיּוֹת הַסְּפָרִים הַמְצַהִיבִים, הַמְשַׁמְשִׁים
דֶּרֶךְ תְּמָרוּרֵי "זְהִירוֹת, יְלָדִים חוֹצִים"

לֹא בְּמַרְפֶּסֶת שֶׁל הַרְצֵל הַמְזַקֵּן וְגַם לֹא בְּרַצוּעַת הַיָּם
וְשֶׁלֹּא יִסְפְּרוּ לְכֶם סְפוּרִים אֲחֵרִים
שֶׁם הַתְּחִילָה חִיפָה הָאֲמַתִּית
וְגַם הָאֲדָמָה שְׁכָאֵן לוֹחֶשֶׁת אֶת זֶה הַסּוּד
זוֹ לֹא עִיר נִמְל וּמַפְעֵלִים כִּימִיקָלִים אֶלָּא
מַעְבֵּר בֵּין הָאִישִׁי לְבֵאֵבֵא-אוֹנִיבְרִסְלִי
וְלְמֵרוֹת כָּל הַשְּׁעוּמוֹ וְהַמְצָב הַסְטָטִי
בְּרַח' מְסָדָה תְּמִיד יְהִיָּה אָדָם עִם חִיּוּךְ

כְּשֶׁל חֲצִי יָרַח
שֶׁשֶׁרֶד בְּשַׁעַת אוֹר יוֹם
וְעַכְשָׁיו אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּשָׁמַיִם הוּא מְאַרְח.

גברת לסלרוט

אֲנִי מִתְנַצֵּל, גְּבֵרֶת לְסֵלְרוֹט*
מֵעוֹלָם לֹא הִתְכַּנַּנְתִּי לְגֵרָם
לְכַתֵּךְ לְהַזִּיל דְּמָעָה
אֲנִי מִתְנַצֵּל עַל כָּל מְהוּמָה
וְעַל כֵּךְ שְׁגַם אֶת הַפְּכֶת כְּאוֹכְהָ
תוֹדָה עַל רְגָעִים טוֹבִים-טוֹבִים
שִׁילְכוּ אֶתִּי תְּמִיד, דֶּרֶךְ אֲגַב
לְמֵרוֹת הַמְּרַחֵק מִבֵּיתְךָ וְאִי-הִידִיעָה
צְעֲדֶיךָ שֶׁל בֵּיתְךָ עַד־יֵין מִתְחַרְזִים
עִם שְׁלִי
וְהֵם יִמְשִׁיכוּ, וְהֵם יִמְשִׁיכוּ
לְעַד
וְלֹא רַק בְּשִׁירִים

אֲנִי מִתְנַצֵּל גְּבֵרֶת לְסֵלְרוֹט וּמוֹדָה לְךָ
שֶׁנִּתְתִּי לִי לְהַרְגִישׁ הַתְּרוֹמָמוֹת עֲלֵאֵית
שֶׁרַק יְלָד שֶׁמְשַׁחֵק בְּנִדְנָה יְכוּל לְהַרְגִישׁ
בְּכָל פֶּעַם שֶׁקָּבַלְתְּ אוֹתִי, שׁוֹב, בְּמַעֲזִין
הַכְּנַסֵּת אוֹרְחִים חֲשֵׁמוֹנָאִית
הַשֶּׁמֶשׁ הַקְּלוּשָׁה הַסְתַּנְנָה מְבַעַד לְעֶרְפֶּל
הַמַּעֲיֵק כְּזִכְרוֹנוֹת וְזְמַנִּים שְׁנִסְחָבִים
בְּזֶקֶן עֵבֶת שֶׁל גְּבֵר. גְּבָרִים וּמָה שֶׁמַּעְבֵּר.
אֲגַב, ** אוּלֵי יוֹם אַחַד אֶקְשִׁיב לְסַנְסֵן עֲצוֹתֶיךָ
וְאוֹרִיד אֶת הַזֶּקֶן הַמְּדַבְּלֵל הַמְּקַרְזֵל
וּבְפֶעַם הָרֵאשׁוֹנָה אֲשַׁחֲרֶךְ
אֲזִיקִים שֶׁל הַרְגָלִים
שְׁבִי מְשַׁרְשִׁים כְּבָר שְׁנַיִם וְיֹתֵר לֹא
וְיֹתֵר לֹא אֶתְגַּלֵּחַ
נֶגֶד כּוֹזֵן הַזִּיפִים.

* "I am for REAL"

** אגב בתוך אגב: הספר שהבאת לי מצוין ועל אף שאותו סיימתי הוא עדיין נח ליד מיטתי. כי יש ספרים שאתה פשוט צריך לדעת שהם אליך קרובים, גם אם לא תקרא אותם שוב בחיים.